

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

RECOMANDĂRI

CONSILIU

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 12 martie 2021

privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor

(2021/C 93/01)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 292, coroborat cu articolul 19 alineatul (1),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

întrucât:

- (1) Directiva 2000/43/CE a Consiliului ⁽¹⁾ stabilește un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice pe teritoriul Uniunii în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, educația și protecția socială, inclusiv securitatea socială și asistența medicală, avantajele sociale, accesul la bunuri și servicii și furnizarea acestora, inclusiv în ceea ce privește locuințele. Unul dintre scopurile prezentei recomandări este de a contribui la punerea în aplicare în mod eficace a respectivei directive, fără a se aduce atingere competențelor statelor membre.
- (2) Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului ⁽²⁾ prevede obligația statelor membre de a incrimina incitarea publică la violență sau la ură pe motive de rasă, culoare, religie, descendență sau origine națională ori etnică și de a se asigura că motivația rasistă și xenofobă este considerată o circumstanță agravantă sau, în mod alternativ, că poate fi luată în considerare de instanțele naționale la stabilirea sancțiunilor. Prezenta recomandare are scopul de a consolida măsurile luate împotriva discursului de incitare la ură, a infracțiunilor motivate de ură și a violenței îndreptate împotriva romilor. În conformitate cu Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽³⁾, prezenta recomandare urmărește, de asemenea, să promoveze sprijinirea victimelor de etnie romă ale unor astfel de infracțiuni.
- (3) Pilonul european al drepturilor sociale prezintă principii și drepturi menite să sprijine și să sporească echitatea socială, indiferent de sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, handicap, vârstă sau orientare sexuală. Pentru punerea în aplicare a principiilor pilonului social sunt esențiale măsuri universale completate cu măsuri specifice menite să protejeze și să sprijine grupurile expuse unui risc ridicat de discriminare sau de excluziune socială, precum cele prevăzute în prezenta recomandare. Îndeplinirea obiectivelor pilonului reprezintă un angajament

⁽¹⁾ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000, p. 22).

⁽²⁾ Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal (JO L 328, 6.12.2008, p. 55).

⁽³⁾ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (JO L 315, 14.11.2012, p. 57).

politic și o responsabilitate comune. Acesta ar trebui pus în aplicare atât la nivelul Uniunii, cât și la nivelul statelor membre, în conformitate cu competențele lor respective, ținând cont în mod corespunzător de diferitele medii socioeconomice și de diversitatea sistemelor naționale, inclusiv de rolul partenerilor sociali, cu respectarea deplină a principiilor subsidiarității și proporționalității.

- (4) Prezenta recomandare contribuie, de asemenea, la dezvoltarea susținută a unor societăți democratice egale și favorabile incluziunii, în conformitate cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.
- (5) Comisia a prezentat Parlamentului European și Consiliului propuneri privind Regulamentul privind dispozițiile comune pentru 2021-2027, Fondul social european Plus pentru 2021-2027 („FSE+ pentru 2021-2027”), Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune pentru 2021-2027. Respectivele propuneri prevăd că egalitatea și nediscriminarea sunt principii orizontale care ar trebui respectate la executarea fondurilor respective. Propunerea privind FSE+ pentru 2021-2027 invită în mod specific statele membre și Comisia să asigure egalitatea și nediscriminarea în cadrul implementării programelor Uniunii și se referă la promovarea integrării socioeconomice a resortisanților țărilor terțe și la incluziunea comunităților marginalizate, cum ar fi romii, care este legată de condiția favorizantă a unui cadru strategic național pentru romi. Până la adoptarea respectivelor propuneri, prezenta recomandare contribuie la viitoarea lor implementare eficace.
- (6) Comunicarea Comisiei din 3 martie 2010, intitulată „Europa 2020: O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii” („Strategia Europa 2020”), a dat un impuls semnificativ combaterii sărăciei și excluziunii sociale, stabilind obiective comune la nivel european de reducere a sărăciei și a excluziunii sociale și de creștere a ratei de absolvire a școlii și a nivelului de ocupare a forței de muncă. Respectivele obiective nu pot fi atinse fără îmbunătățirea egalității, a incluziunii și a participării romilor, aspecte referitor la care prezenta recomandare oferă orientări specifice.
- (7) Comunicarea Comisiei din 5 aprilie 2011, intitulată „Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, care încurajează statele membre să promoveze în mod cuprinzător incluziunea socială și economică a romilor și care stabilește obiective în domeniul educației, al ocupării forței de muncă, al asistenței medicale și al locuințelor, a fost aprobată de Consiliu la 19 mai 2011. În pofida limitărilor din proiectul inițial, cadrul UE a avut o importanță valoare adăugată care este dezvoltată în continuare de prezenta recomandare, printre altele prin integrarea lecțiilor învățate din punerea în aplicare a cadrului.
- (8) Recomandarea Consiliului din 9 decembrie 2013 (*) a fost elaborată cu scopul de a intensifica măsurile naționale de integrare a romilor. Prin aceasta Consiliul a invitat statele membre să informeze anual Comisia cu privire la măsurile adoptate în conformitate cu recomandarea și la progresele înregistrate în punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor. Prezenta recomandare se bazează pe experiența respectivă și examinează și extinde măsurile care ar trebui să fie luate.
- (9) În concluziile sale din 8 decembrie 2016 privind „Accelerarea procesului de integrare a romilor” Consiliul a solicitat Comisiei să realizeze o evaluare la jumătatea perioadei a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor pentru anul 2020 („evaluare aprofundată”) și să propună, pe această bază, o inițiativă post-2020. Deși evaluarea aprofundată efectuată recunoaște valoarea adăugată a cadrului, aceasta arată faptul că populația romă din Europa continuă să se confrunte cu discriminare și excluziune socială și economică.
- (10) Evaluarea aprofundată și concluziile la care au ajuns Consiliul, Parlamentul European și mai multe organizații ale societății civile de la nivel european și național în urma acesteia demonstrează necesitatea unui angajament reînnoit și mai ferm în favoarea egalității și incluziunii romilor. Acest angajament ar trebui să asigure că se acordă o atenție specifică nediscriminării, inclusiv prin combaterea atitudinilor antirome (*antigypsism*) – o formă specifică de rasism împotriva romilor – și prin concentrarea asupra celor patru domenii de incluziune socioeconomică

(*) Recomandarea Consiliului din 9 decembrie 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre (JO C 378, 24.12.2013, p. 1).

reprezentate de educație, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințe. De asemenea, acesta ar trebui să reflecte nevoile grupurilor specifice și diversitatea populației romi; să îi implice pe romi în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea strategiilor privind egalitatea și incluziunea romilor; să îmbunătățească procesele de stabilire a obiectivelor, de colectare a datelor, de monitorizare și raportare și să asigure că politicile generale sunt mai sensibile în ceea ce privește egalitatea și incluziunea romilor. La elaborarea măsurilor, ar trebui să se acorde o atenție deosebită perspectivei de gen.

- (11) Prezenta recomandare se bazează, de asemenea, pe diverse constatări cuprinse anterior în rezoluțiile relevante ale Parlamentului European din 15 aprilie 2015 și din 12 februarie 2019, în Concluziile Consiliului din 8 decembrie 2016 și în rapoartele anuale ale Comisiei din 2013 până în prezent.
- (12) În continuarea cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020, la 7 octombrie 2020 Comisia a adoptat un pachet care conține propunerea vizând prezenta recomandare și comunicarea intitulată „O Uniune a egalității: Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor” („comunicarea din 7 octombrie 2020”). Comunicarea din 7 octombrie 2020 stabilește obiectivele la nivelul UE și, acolo unde este relevant, angajamentele minime și obiectivele pentru toate statele membre, care pot fi completate eventual de eforturi naționale suplimentare și de sprijin din partea Uniunii, în funcție de contextul național și de dimensiunea populației romi. Datele recente arată că șase din zece europeni consideră în continuare că discriminarea împotriva romilor este larg răspândită în țara lor, în timp ce peste șase din zece europeni sunt de acord că societatea ar putea beneficia de pe urma unei mai bune integrări a romilor ⁽⁵⁾. Obiectivul general al prezentei recomandări este de a contribui la promovarea egalității și de a combate excluziunea romilor, cu implicarea activă a acestora.
- (13) În cursul pandemiei de COVID-19, comunitățile de romi excluse și defavorizate au fost expuse unor impacturi negative grave socioeconomice și asupra sănătății, ceea ce ar putea agrava și mai mult inegalitățile existente, precum și riscul de sărăcie și de excluziune socială. Prezenta recomandare susține reducerea inegalităților structurale cu care se confruntă romii prin abordarea, după caz, a accesului limitat al romilor la apă curată, la infrastructura sanitară și la serviciile de asistență medicală, inclusiv la serviciile de vaccinare, precum și a lipsei facilităților și a competențelor digitale care ar permite romilor să participe în mod activ la societate, inclusiv la învățământul la distanță, precum și prin eliminarea nivelurilor ridicate de precaritate economică, a gospodăriilor supraaglomerate și a așezărilor sau taberelor segregate.
- (14) În contextul creșterii populismului și a rasismului în Uniune ⁽⁶⁾, este necesar să se pună accentul pe combaterea și prevenirea discriminării, inclusiv prin combaterea atitudinilor antirome, care reprezintă o cauză principală a discriminării și a excluziunii și exacerbează aceste fenomene. Prin urmare, planul de acțiune al UE de combatere a rasismului pentru perioada 2020-2025 din 18 septembrie 2020 stabilește o serie de acțiuni concrete de combatere a rasismului. Atitudinile antirome reprezintă o formă de rasism neobișnuit de prevalentă ⁽⁷⁾, care își are originea în modul în care societatea majoritară privește și tratează persoanele considerate ca fiind „țigani” într-un proces de „diferențiere” istorică ⁽⁸⁾, care se bazează pe stereotipuri și atitudini negative, care uneori pot fi neintenționate sau neconștientizate ⁽⁹⁾.

Din 2005, Parlamentul European folosește expresia *antigypsyism* („atitudini antirome”) în rapoartele și rezoluțiile sale din 28 aprilie 2005, 15 aprilie 2015, 25 octombrie 2017 și 12 februarie 2019. Mai multe organizații internaționale și ale societății civile au recunoscut fenomenul, cunoscut și sub denumirile de rasism îndreptat împotriva romilor, romafobie și antițigănist. În concluziile sale din 8 decembrie 2016, Consiliul a recunoscut necesitatea de a „combat [e] toate formele de rasism împotriva romilor, denumite uneori atitudini antițigănești, având în vedere că acestea

⁽⁵⁾ Sondaj Eurobarometru special 493. Discriminarea în UE (primele rezultate publicate în septembrie 2019).

⁽⁶⁾ *Widespread racism continues to plague Europe*. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 20 iunie 2019, publicare bazată pe Raportul privind drepturile fundamentale 2019, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 6 iunie 2019.

⁽⁷⁾ Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței („ECRI”), Recomandarea de politică generală nr. 3 privind combaterea rasismului și intoleranței față de romi/țigani, adoptată la 6 martie 1998. Preambulul la Recomandarea de politică generală nr. 13 privind combaterea atitudinilor antirome și a discriminării împotriva romilor a reiterat că „atitudinile antirome sunt o formă de rasism deosebit de persistentă, violentă, recurentă și comună”.

⁽⁸⁾ Documentul de referință din 2017 al Alianței împotriva atitudinilor antirome. Preluat de pe site-ul: http://antigypsyism.eu/?page_id=17

⁽⁹⁾ Documentul de concluzie al Grupului la nivel înalt al UE pentru combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță, noiembrie 2018. Atitudini antirome: sporirea recunoașterii acestui fenomen pentru o mai bună înțelegere și abordare a manifestărilor sale.

reprezintă una din cauzele profunde ale excluziunii sociale și ale discriminării romilor”. La 8 octombrie 2020, Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului (IHRA) a adoptat o definiție fără caracter juridic obligatoriu ⁽¹⁰⁾ a atitudinilor antirome/discriminării împotriva romilor.

- (15) Atunci când se vizează populația romă, este important să se recunoască nevoile specifice sau vulnerabilitățile anumitor grupuri ⁽¹¹⁾, inclusiv ale femeilor de etnie romă, ale tinerilor de etnie romă, ale copiilor de etnie romă, ale persoanelor LGBTI de etnie romă, ale persoanelor în vârstă de etnie romă, ale romilor cu handicap, ale romilor care sunt resortisanți ai țărilor terțe sau apatrizi și ale romilor mobili din UE. Prin urmare, prezenta recomandare ține seama de importanța abordării discriminării multiple ⁽¹²⁾. Aceasta propune măsuri menite să asigure o mai bună protecție și incluziune a copiilor romi, care sunt deosebit de expuși discriminării și segregării.

În concordanță cu concluziile Consiliului din 8 decembrie 2016, recomandarea analizează, de asemenea, posibilitățile de a crea oportunități și de a valorifica potențialul neexploatat al tinerilor romi prin creșterea participării active a acestora la programe și măsuri destinate tinerilor, cum ar fi cele menționate în Comunicarea Comisiei din 1 iulie 2020, intitulată „Sprijinirea ocupării forței de muncă în rândul tinerilor: o punte către locuri de muncă pentru generația viitoare”.

- (16) Recunoscând diversitatea existentă în rândul romilor, termenul „rom” este utilizat ca termen generic pentru a face referire la o serie de grupuri diferite de origine romă, ca de exemplu romi, sinti, kale, țigani, romanichels și boyash/rudari. Termenul desemnează și grupuri cum ar fi ascali, egipteni, grupuri din est (inclusiv dom, lom, rom și abdal), dar și populații nomade, inclusiv grupul etnic *travellers*, ieniși sau cei desemnați sub denumirea administrativă *gens du voyage*, precum și persoane care se identifică drept țigani, fără a nega caracteristicile specifice ale respectivelor grupuri.
- (17) În contextul mobilității în interiorul Uniunii, este necesar să se respecte dreptul la libera circulație a cetățenilor Uniunii și condițiile de exercitare a acestuia. Printre condițiile respective se numără deținerea de resurse suficiente și o asigurare medicală completă, în conformitate cu Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹³⁾. În același timp, este necesar să se depună eforturi pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale romilor și să se adopte măsuri de promovare a incluziunii lor economice și sociale în statele lor membre de origine, precum și în statele membre de reședință.
- (18) Recunoscând faptul că statele membre ar trebui să își aleagă propriile metode de monitorizare, inclusiv metode adecvate de colectare a datelor, și ținând cont de faptul că colectarea informațiilor legate de etnie reprezintă o chestiune delicată și care nu este posibilă în anumite state membre, prezenta recomandare subliniază importanța colectării datelor drept bază necesară pentru conceperea unor măsuri care să îmbunătățească în mod eficace situația populației rome, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁴⁾ și

⁽¹⁰⁾ <https://www.holocaustremembrance.com/resources/working-definitions-charters/working-definition-antigypsyism-anti-roma-discrimination>

⁽¹¹⁾ În legătură cu contexte diverse, de exemplu în ceea ce privește traficul de persoane, ale căror victime sunt în principal femeile și copiii de etnie romă.

⁽¹²⁾ Expresia „discriminare multiplă” este utilizată ca o noțiune generală pentru toate cazurile de discriminare bazată pe mai multe motive de discriminare și care se manifestă în două moduri posibile. Acestea pot lua forma „discriminării cumulative”, în care discriminarea are la bază mai multe motive de discriminare care acționează separat, și cea a „discriminării intersecționale”, în care două sau mai multe motive de discriminare acționează și interacționează între ele în așa fel încât sunt inseparabile sau inextricabile. Combaterea discriminării multiple. Practici, politici și legislație. Raport al Comisiei Europene (2007). *Multiple Discrimination in EU Law: Opportunities for Legal Responses to Intersectional Gender Discrimination* (Discriminarea multiplă în legislația UE: oportunități pentru răspunsuri juridice la discriminarea de gen intersecțională). Rețeaua europeană de experți juridici în domeniul egalității de gen. Comisia Europeană (2009).

⁽¹³⁾ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, 30.4.2004, p. 77).

⁽¹⁴⁾ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

cu Orientările din 2018 privind îmbunătățirea colectării și utilizării datelor privind egalitatea, publicate de subgrupul pentru date privind egalitatea din cadrul Grupului la nivel înalt pentru nediscriminare, egalitate și diversitate⁽¹⁵⁾. De asemenea, prezenta recomandare recunoaște importanța indicatorilor ca metodă de monitorizare. Comunicarea din 7 octombrie 2020 explică că statele membre pot selecta indicatori dintr-un portofoliu de indicatori pentru măsurarea egalității, a incluziunii și a participării romilor, elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Comisie și statele membre.

- (19) Prezenta recomandare se axează în mod explicit pe măsurile de promovare a egalității, a incluziunii și a participării romilor, fără a intenționa să excludă alte grupuri defavorizate. Aceste măsuri ar trebui să se bazeze pe aceleași principii în situații comparabile. În acest sens, principiile de bază comune pentru incluziunea romilor rămân relevante⁽¹⁶⁾. Măsurile ar trebui, de asemenea, să integreze egalitatea, incluziunea și participarea romilor atât în inițiativele de politică ale Uniunii, cât și în cele naționale, acordându-se o atenție deosebită intersecționalității și dimensiunii de gen. Comunicarea din 7 octombrie 2020 oferă orientări suplimentare privind planificarea și punerea în aplicare a cadrelor strategice naționale pentru romi.
- (20) Unul dintre scopurile prezentei recomandări este de a confirma un angajament pe termen lung față de obiectivele comune privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor și de a oferi orientări reinnoite și consolidate prin stabilirea de măsuri pe care statele membre le pot adopta în vederea atingerii obiectivelor respective.
- (21) Prezenta recomandare respectă pe deplin principiul subsidiarității și faptul că statele membre au responsabilitatea principală în acest domeniu. Aceasta nu aduce atingere principiilor dreptului procedural național și tradițiilor juridice ale statelor membre. Ar trebui aplicată o abordare comună, dar diferențiată, care să țină seama în mod corespunzător de circumstanțele naționale, cum ar fi numărul și proporția romilor în populația totală, contextul economic general, caracteristicile specifice ale populațiilor-țintă din fiecare stat membru, precum și posibilitatea de a stabili politici care vizează un anumit grup etnic. Abordările la nivel național și măsurile relevante de promovare a incluziunii, a egalității și a participării romilor ar trebui adaptate și selectate în conformitate cu circumstanțele și nevoile specifice de la fața locului, printre care se numără necesitatea de a aborda grupurile defavorizate, precum romii, într-un context mai larg. Măsurile generale ar trebui concepute în așa fel încât să asigure un impact efectiv asupra romilor.
- (22) Un cadru strategic național pentru romi se referă la strategiile naționale pentru romi și/sau la seturile integrate de măsuri de politică într-un context socioeconomic mai larg, care sunt relevante pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor,

RECOMANDĂ:

1. Statele membre ar trebui să adopte cadre strategice naționale pentru romi în cadrul politicilor lor mai ample de incluziune socială în vederea îmbunătățirii situației romilor și să le comunice Comisiei Europene, de preferință până în septembrie 2021. În conformitate cu dreptul intern și al Uniunii, în funcție de resursele disponibile și de circumstanțele naționale, statele membre ar trebui, după caz, să analizeze relevanța pentru contextul național a măsurilor stabilite în prezenta recomandare și să le pună în aplicare în mod proporțional și selectiv, în strânsă cooperare cu toate părțile interesate relevante. Atunci când evaluează respectiva relevanță, statele membre sunt încurajate să se bazeze pe angajamente minime voluntare și, în funcție de contextul național, pe eventuale eforturi suplimentare, astfel cum se prevede în comunicare.

⁽¹⁵⁾ Orientări privind îmbunătățirea colectării și utilizării datelor privind egalitatea (2018). Curtea de Conturi Europeană a recomandat elaborarea unor metodologii adecvate de colectare a datelor relevante privind incluziunea romilor în toate statele membre. Inițiativele de politică ale UE și sprijinul financiar acordat de aceasta pentru integrarea romilor: s-au înregistrat progrese semnificative în ultimul deceniu, dar sunt necesare eforturi suplimentare pe teren. Raportul special nr. 14/2016.

⁽¹⁶⁾ Principiile de bază comune au fost discutate în cadrul primei Platforme europene pentru incluziunea romilor în aprilie 2009 și aprobate de Consiliul EPSCO la 8 iunie 2009 printr-un set de concluzii care au invitat statele membre să țină seama de principiile de bază comune, după caz, la conceperea și la punerea în aplicare a politicilor. Concluziile Consiliului EPSCO privind incluziunea romilor (8 iunie 2009).

Obiective orizontale: egalitatea, incluziunea și participarea

2. Statele membre ar trebui să își intensifice eforturile pentru adoptarea și punerea în aplicare a unor măsuri de promovare a egalității și pentru prevenirea și combaterea eficace a discriminării, a atitudinilor antirome și a excluziunii sociale și economice, precum și a cauzelor profunde ale acestora. Aceste eforturi ar trebui să includă măsuri precum:
- (a) măsuri de combatere eficace a discriminării directe și indirecte, inclusiv prin combaterea hărțuirii, a atitudinilor antirome, a stereotipizării, a retoricii împotriva romilor, a discursului de incitare la ură, a infracțiunilor motivate de ură și a violenței împotriva romilor, inclusiv a incitării la acestea, atât online, cât și offline, în special în contextul transpunerii, punerii în aplicare și asigurării respectării Directivei 2000/43/CE, a Deciziei-cadru 2008/913/JAI și a Directivei 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁷⁾;
 - (b) măsuri de dezvoltare și promovare a unui sistem cuprinzător de sprijin pentru victime, în concordanță cu Directiva 2012/29/UE, și de furnizare de asistență victimelor de etnie romă ale infracțiunilor motivate de ură și ale discriminării;
 - (c) măsuri de combatere a discriminării multiple și structurale ⁽¹⁸⁾ a romilor și, în special, a femeilor de etnie romă, a tinerilor de etnie romă, a copiilor de etnie romă și a persoanelor LGBTI de etnie romă, a persoanelor în vârstă de etnie romă, a romilor cu handicap, a romilor apatrizi și a romilor mobili din UE ⁽¹⁹⁾;
 - (d) măsuri de sensibilizare a publicului cu privire la faptul că eforturile de combatere a practicilor discriminatorii sunt interconectate cu eforturile de combatere a atitudinilor antirome și a excluziunii sociale și economice, ca parte a eforturilor comune de promovare a obiectivului mai larg al egalității;
 - (e) măsuri de analizare și recunoaștere a existenței atitudinilor antirome și a discriminării romilor și de sensibilizare cu privire la aceste fenomene, la formele pe care le iau și la consecințele lor negative, prin intermediul mass-mediei, al programelor școlare și prin alte mijloace, și de exemplu prin activități de sensibilizare în rândul funcționarilor publici și al altor părți interesate referitor la nevoia de a le identifica și a le aborda;
 - (f) măsuri de promovare a unor activități și campanii de sensibilizare la dimensiunea multiculturală în școli;
 - (g) măsuri de promovare a sensibilizării cu privire la culturile, limba și istoria romilor, inclusiv memoria Holocaustului romilor și procesele de reconciliere în societate, printre altele, prin acțiuni de formare relevante pentru profesori și prin elaborarea unor programe școlare corespunzătoare, întrucât această sensibilizare este esențială pentru reducerea prejudecăților și a atitudinilor antirome, care sunt cauze importante ale discriminării;
 - (h) măsuri de promovare a discursurilor pozitive cu privire la romii și la modelele de urmat, precum și a unei mai bune înțelegeri a provocărilor cu care se confruntă romii, inclusiv prin mijloace care să acorde sprijin pentru întâlniri intercomunitare și pentru învățarea interculturală.
3. Statele membre ar trebui să combată rata extrem de ridicată a riscului de sărăcie și de precaritate materială și socială în rândul populației rome, pentru a sprijini în mod eficace egalitatea, incluziunea și participarea romilor. După caz, statele membre ar trebui să urmeze o abordare integrată axată pe toate domeniile de politică relevante. Aceste eforturi ar putea fi realizate prin intermediul unor măsuri precum:
- (a) măsuri de asigurare a unor investiții adecvate în capitalul uman, în dezvoltarea infrastructurii și în locuințe, precum și în politicile de coeziune socială, precum și de îmbunătățire a direcționării acestor investiții;
 - (b) măsuri de asigurare a accesului la sisteme adecvate de protecție socială, incluzând atât sprijin pentru venit, cât și beneficii în natură și prestare de servicii, pentru romii defavorizați;

⁽¹⁷⁾ Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale) (JO L 95, 15.4.2010, p. 1).

⁽¹⁸⁾ Discriminarea sistemică sau structurală este înțeleasă ca fiind evidentă în inegalitățile care rezultă din legislație, politică și practică, nu prin intenție, ci ca rezultat al unei serii de factori instituționali implicați în elaborarea, punerea în aplicare și revizuirea legislației, a politicilor și a practicilor. *Roma and Traveller Inclusion: Towards a new EU Framework, Learning from the work of equality bodies*, Equinet Perspective, iunie 2020.

⁽¹⁹⁾ Cetățenii UE de etnie romă care își exercită dreptul la liberă circulație în cadrul Uniunii Europene.

- (c) măsuri de combinare a sprijinului pentru venit cu măsuri de activare pentru promovarea participării pe piața forței de muncă și cu sprijin pentru încadrarea în muncă, în special pentru femeile de etnie romă și romii mobili din UE; măsuri de furnizare de informații cu privire la cerințele legale existente în ceea ce privește eligibilitatea pentru a beneficia de prestații însoțite de servicii de activare și de facilitare;
 - (d) măsuri de asigurare a acordării unei atenții deosebite prevenirii și combaterii sărăciei în rândul copiilor, inclusiv prin adoptarea unor măsuri naționale eficiente, care să țină seama de mecanismele care perpetuează sărăcia multigenerațională și de necesitatea de a sprijini copiii romi și familiile acestora în domenii interconectate precum ocuparea forței de muncă, serviciile sociale, învățământul, educația și îngrijirea timpurie, sănătatea, locuințele și accesul la servicii esențiale, alimentația și accesul la activități recreative;
 - (e) măsuri de sprijinire a alfabetizării financiare pentru tineri și familii, inclusiv îmbunătățirea competențelor decizionale și de planificare în cadrul măsurilor de capacitate și incluziune financiară.
4. Statele membre ar trebui, după caz, să intensifice participarea semnificativă a populației rome și consultarea acesteia, inclusiv a femeilor, a copiilor, a tinerilor, a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu handicap, pentru a sprijini în mod eficient egalitatea și nediscriminarea romilor. Aceasta ar trebui să includă măsuri precum:
- (a) măsuri de sprijinire a cetățeniei active prin promovarea participării sociale, economice, politice, culturale și civice, în special pentru femeile și tinerii de etnie romă;
 - (b) măsuri de promovare a consolidării capacităților și aptitudinilor de lider în rândul societății civile rome pentru a permite romilor să participe la toate etapele ciclului de elaborare a politicilor și la viața publică în general;
 - (c) măsuri de promovare a încadrării în muncă a romilor în instituții publice și private în vederea sprijinirii diversității și expertizei în cadrul procesului de elaborare a politicilor și pentru a furniza modele de urmat;
 - (d) măsuri de sensibilizare a membrilor comunităților rome defavorizate cu privire la drepturile omului și la drepturile și responsabilitățile cetățenilor;
 - (e) măsuri de coordonare a resurselor, rețelelor și expertizei între sectoare pentru a spori implicarea tinerilor romi în procesele de luare a deciziilor și pentru a contribui la consolidarea aptitudinilor lor de lider.

Obiective sectoriale

Accesul la un învățământ general incluziv de calitate

5. Statele membre ar trebui să se asigure că toate persoanele de etnie romă beneficiază de un acces egal efectiv la toate etapele educației și la toate formele de educație, de la educația și îngrijirea timpurie până la învățământul terțiar, inclusiv la educația de tip „a doua șansă”, educația adulților și învățarea pe tot parcursul vieții, și că pot participa la acestea.
6. Statele membre ar trebui să îmbunătățească accesul egal la un învățământ de calitate și incluziv pentru elevii romi, inclusiv prin măsuri precum:
- (a) măsuri de prevenire și eliminare a oricăror forme de segregare din educație și de asigurare a sprijinirii potențialului tuturor elevilor;
 - (b) măsuri de prevenire și eliminare a erorilor de diagnostic care conduc la plasarea necorespunzătoare a elevilor romi în sisteme de educație pentru elevi cu nevoi speciale și de asigurare a faptului că alocarea educației pentru nevoi speciale se bazează pe o procedură transparentă și legală;
 - (c) măsuri de furnizare a unor metode eficiente pentru recunoașterea și repararea nedreptăților din trecut în domeniul educației, inclusiv a segregării, a plasării necorespunzătoare a elevilor romi în școli pentru nevoi speciale și a tratamentului inegal;
 - (d) măsuri de promovare a echității, a incluziunii și a diversității în sistemul educațional și în clase, de exemplu prin programe de dezvoltare profesională, activități de mentorat și de învățare reciprocă;
 - (e) măsuri de încurajare a implicării eficiente a părinților în educația elevilor romi și promovarea legăturilor dintre școli și comunitățile locale, inclusiv prin mediatori și asistenți didactici;
 - (f) măsuri de sprijinire a participării egale și a implicării active a tuturor elevilor, inclusiv a copiilor cu handicap, în activitățile și procesele educaționale generale;

- (g) măsuri de combatere a intimidării și a hărțuirii la școală, atât online, cât și offline, pentru a proteja toți elevii, inclusiv romii;
 - (h) măsuri de creștere a gradului de sensibilizare în rândul cadrelor didactice și al altor membri ai personalului școlar cu privire la istoria romilor, culturile romilor și metodele de recunoaștere și combatere a discriminării și a cauzelor sale profunde, inclusiv a atitudinilor antirome și a prejudecăților neconștientizate și cu privire la importanța educației nediscriminatorii și a accesului egal efectiv la învățământul general;
 - (i) măsuri de sprijinire a eforturilor menite să asigure că elevii romi dobândesc competențe în conformitate cu nevoile actuale și viitoare ale pieței forței de muncă.
7. Statele membre ar trebui să depună eforturi în direcția eliminării tuturor formelor de discriminare, inegalitate și dezavantaje în ceea ce privește oportunitățile educaționale, rezultatele și nivelul de instruire, inclusiv, dacă este cazul, prin intermediul unor măsuri precum:
- (a) măsuri de asigurare a accesului la educație și îngrijire timpurie de calitate, acordând o atenție deosebită incluziunii timpurii a copiilor romi, inclusiv a copiilor romi defavorizați;
 - (b) măsuri de oferire de sprijin individualizat și de mediere pentru a compensa lacunele lingvistice, cognitive și educaționale, în strânsă cooperare cu familiile elevilor romi, și încurajarea educației de tip „a doua șansă” și a adulților;
 - (c) măsuri de prevenire a părăsirii timpurii a școlii și a abandonului școlar la toate nivelurile educației, inclusiv cu un accent specific pe fetele de etnie romă ⁽²⁰⁾, de exemplu prin cooperarea dintre școli, mediatori și serviciile de protecție socială;
 - (d) măsuri de recunoaștere a vulnerabilității copiilor ai căror părinți au plecat în străinătate și oferirea unui acces prioritar la programe organizate după orele de școală (*after-school*) și a unui sprijin individualizat;
 - (e) măsuri de sporire a mobilității sociale a romilor, de exemplu prin acțiuni pozitive, burse specifice în învățământul profesional, secundar și superior și în formarea cadrelor didactice, precum și prin orientare profesională;
 - (f) măsuri de asigurare a unei tranziții ușoare între nivelurile de învățământ și promovarea absolvirii învățământului secundar superior și terțiar, inclusiv prin programe de orientare profesională, consiliere, mentorat și scheme de sprijin financiar;
 - (g) măsuri de sprijinire a participării la activități de învățare nonformală și la activități extrașcolare, inclusiv la activități pentru tineret, sportive și culturale în cadrul educației civice și pentru sănătate și la alte activități care consolidează autodezvoltarea, reziliența psihologică și bunăstarea;
 - (h) măsuri de promovare, după caz, a dobândirii de competențe digitale, a accesului la internet în bandă largă, a infrastructurii digitale adecvate și a furnizării de materiale didactice adecvate pentru învățarea la distanță în contexte educaționale atât formale, cât și nonformale, astfel încât să se prevină excluderea digitală a elevilor defavorizați din punct de vedere socioeconomic, a profesorilor și părinților lor, precum și să se asigure un impact asupra romilor, inclusiv asupra celor care locuiesc în zone rurale sau segregate.

Accesul la locuri de muncă de calitate și durabile

8. Statele membre ar trebui să promoveze accesul egal efectiv al romilor, în special al tinerilor romi, la locuri de muncă de calitate și durabile, inclusiv, după caz, prin măsuri precum:
- (a) măsuri de informare a tinerilor romi ⁽²¹⁾ pentru a-i sensibiliza cu privire la serviciile disponibile, de preferință servicii integrate, de ocupare a forței de muncă și sociale, și pentru a îi pune în legătură cu respectivele servicii;
 - (b) măsuri de abordare a nevoilor tinerilor romi care sunt șomeri și inactivi, adaptând planuri de acțiune holistice individualizate pentru aceștia care iau în considerare preferințele și motivația, barierele și dezavantajele acestora, precum și motivele pentru care sunt șomeri sau inactivi;

⁽²⁰⁾ Femeile de etnie romă din nouă state membre ale UE (2019), un raport al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene care descrie provocările cu care se confruntă femeile și fetele de etnie romă.

⁽²¹⁾ În conformitate cu cele descrise în Recomandarea Consiliului din 30 octombrie 2020 privind „O punte către locuri de muncă – consolidarea Garanției pentru tineret” și de înlocuire a Recomandării Consiliului din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret (JO C 372, 4.11.2020, p. 1).

- (c) măsuri de sprijinire a primei experiențe profesionale, a plasamentelor, a programelor de ucenicie și a dezvoltării profesionale;
- (d) măsuri de facilitare a tranziției de la educație la ocuparea forței de muncă prin îndrumare, mentorat, formare profesională, stagii, incubatoare de afaceri și învățământul dual;
- (e) măsuri de sprijinire a dobândirii de competențe digitale de către romi, pentru ca aceștia să fie mai bine pregătiți pentru cererea de pe piața forței de muncă și să valorifice oportunitățile oferite în viața de zi cu zi de tendințele și instrumentele digitale existente și noi;
- (f) măsuri de sprijinire a formării la locul de muncă, a dezvoltării competențelor, a dobândirii și actualizării calificărilor profesionale și a educației de tip „a doua șansă”;
- (g) măsuri de promovare a accesului cu adevărat egal la activități independente și la antreprenoriat, inclusiv la antreprenoriatul social, prin sprijin specific;
- (h) măsuri de sprijinire a accesului egal la ocuparea forței de muncă atât în sectorul public, cât și în cel privat, prin măsuri precum acțiuni pozitive și scheme de sprijin pentru angajatori, precum și de îmbunătățire a accesului la serviciile de ocupare a forței de muncă, inclusiv la politicile active în domeniul pieței forței de muncă;
- (i) măsuri de sprijinire a mobilității pe piața forței de muncă, în special pentru persoanele care locuiesc în zone rurale și segregate, cu oportunități limitate de angajare;
- (j) măsuri de combatere, reducere și eliminare a discriminării prin creșterea gradului de sensibilizare cu privire la locurile de muncă nediscriminatorii și accesul la piața forței de muncă și la măsuri de activare și formarea angajatorilor în ceea ce privește metodele de recunoaștere și de combatere a discriminării și a cauzelor profunde ale acesteia, inclusiv a atitudinilor antirome și a prejudecăților neconștientizate.

Sănătatea și accesul la servicii de asistență medicală și sociale de calitate

9. Statele membre ar trebui să asigure accesul egal efectiv, fără bariere, la servicii de asistență medicală și sociale de calitate, în special pentru grupurile care sunt cele mai expuse riscurilor sau care locuiesc în localități marginalizate sau îndepărtate, după caz, prin intermediul unor măsuri precum:
- (a) măsuri de promovare și facilitare a accesului egal pentru:
 - (i) femeile de etnie romă la controale medicale de calitate, screening, îngrijire prenatală și postnatală, consiliere și planificare familială, precum și la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, furnizate în general de serviciile naționale de sănătate;
 - (ii) femeile de etnie romă la servicii de sprijin pentru victimele violenței pe criterii de gen;
 - (iii) copiii romi la asistență medicală primară de calitate, inclusiv un program de prevenție primară, cum ar fi vaccinarea;
 - (iv) populațiile de romi vulnerabile, cum ar fi persoanele în vârstă de etnie romă, persoanele cu handicap de etnie romă, persoanele LGBTI de etnie romă, romii mobili din UE, romii care sunt resortisanți ai unor țări terțe și romii apatrizi, la asistență medicală de calitate;
 - (b) măsuri de sensibilizare a populației rome cu privire la măsurile de prevenire primară, cum ar fi programe de promovare a unui stil de viață sănătos și pentru prevenirea toxicomaniei și îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate mintală, după caz, prin medierea în domeniul sănătății;
 - (c) măsuri de prevenire și combatere a discriminării împotriva romilor, prin sensibilizarea cu privire la accesul nediscriminatoriu la servicii de sănătate și la asistență medicală și prin formarea practicienilor din domeniul sănătății, a studenților la medicină și a mediatorilor în domeniul sănătății în ceea ce privește metodele de recunoaștere și de combatere a discriminării și a cauzelor profunde ale acesteia, inclusiv a atitudinilor antirome și a prejudecăților neconștientizate;
 - (d) măsuri de combatere a excluderii digitale a tuturor persoanelor de etnie romă de la serviciile de asistență medicală prin mijloace printre care se numără reducerea decalajului de competențe digitale în ceea ce privește accesul la informații privind sănătatea;
 - (e) măsuri de prevenire și eliminare a segregării în domeniul serviciilor de asistență medicală;
 - (f) măsuri de asigurare a recunoașterii și a reparării nedreptăților din trecut în domeniul asistenței medicale, inclusiv sterilizarea forțată, coercitivă și fără consimțământ a femeilor rome;

- (g) măsuri de promovare a accesului egal la studii medicale pentru romi și încurajarea recrutării romilor ca practicieni și medieri în domeniul sănătății, în special în regiunile cu o populație romă semnificativă;
- (h) măsuri de combatere și prevenire a apariției unor potențiale epidemii de boli în localitățile marginalizate sau îndepărtate;
- (i) măsuri de asigurare a accesului romilor la servicii comunitare și familiale pentru persoanele cu handicap, persoanele în vârstă și copiii lipsiți de îngrijire părintească, de exemplu, servicii de dezvoltare, locuințe sociale, centre de zi pentru persoanele cu handicap și rețele de asistenți maternali;
- (j) măsuri de prevenire a instituționalizării și de promovare a trecerii de la îngrijirea instituționalizată la cea acordată în cadrul comunității și al familiei, acordând sprijin familiilor aflate în situații precare, de exemplu, servicii de consiliere și stimulente financiare, distribuirea de ajutoare alimentare, locuințe asistate și servicii de dezvoltare;
- (k) măsuri de promovare a schimbului și transferului de bune practici privind sănătatea publică pentru populația romă, de exemplu utilizând cadrul de sănătate publică al Comisiei și al statelor membre în cadrul Grupului de coordonare privind promovarea sănătății, prevenirea bolilor și gestionarea bolilor netransmisibile;
- (l) măsuri de promovare a cercetării și prevenirii bolilor care sunt mai răspândite în rândul persoanelor expuse riscului de sărăcie.

Accesul la servicii esențiale și locuințe desegregate adecvate

10. Statele membre ar trebui să asigure egalitatea de tratament a romilor în ceea ce privește accesul la servicii esențiale și locuințe desegregate adecvate, inclusiv prin intermediul unor măsuri precum:
- (a) măsuri de asigurare a accesului la servicii esențiale – cum ar fi apa de la robinet, apa potabilă sigură și curată ⁽²²⁾, condiții de salubritate corespunzătoare, servicii de colectare și gestionare a deșeurilor, servicii de mediu, energie electrică, gaze, servicii de transport, servicii financiare și comunicații digitale – și la infrastructura fizică, prin garantarea continuității serviciilor de utilități de bază, atât în condiții normale, cât și pe durata pandemiilor, a catastrofelor ecologice și a altor crize;
 - (b) măsuri de monitorizare, prevenire și combatere a oricărui tip de segregare spațială și de promovare a desegregării prin elaborarea de planuri concrete de soluționare a problemelor legate de locuințe, cu implicarea comunităților locale și a comunităților de romi afectate;
 - (c) măsuri de sprijinire și de consolidare a autorităților publice responsabile în general de locuințe, servicii esențiale și standarde de mediu, precum și a altor actori relevanți în domeniile respective, de exemplu prin acordarea acestora a mandatului și a resurselor necesare pentru a identifica nevoile în materie de locuințe, a monitoriza segregarea și a pune în aplicare măsuri cuprinzătoare de reglementare sau de sprijin, acolo unde este necesar;
 - (d) măsuri de prevenire a evacuărilor forțate prin promovarea alertelor timpurii și a medierii, de organizare de forme de sprijin pentru persoanele expuse riscului de evacuare și, atunci când este necesar, de asigurare a unor locuințe alternative adecvate, cu o atenție specială acordată familiilor;
 - (e) măsuri de îmbunătățire a condițiilor de viață ale romilor, de prevenire și combatere a impactului negativ asupra sănătății al expunerii la poluare și contaminare;
 - (f) măsuri de oferire de sprijin social și de acces la serviciile de bază pentru romii fără adăpost;
 - (g) măsuri de asigurare a accesului egal la ajutor pentru locuințe și de luare în considerare a nevoilor specifice ale persoanelor fizice și ale familiilor;
 - (h) măsuri de sprijinire a sistemelor integrate de locuințe care vizează romii marginalizați, prin măsuri precum combinarea microcreditelor pentru construirea și întreținerea locuințelor cu alfabetizarea financiară și scheme de economisire, cursuri de formare în domeniul construcțiilor și măsuri de activare;
 - (i) măsuri de sprijinire a construirii și întreținerii de spații de popas pentru *travellers*.

⁽²²⁾ A se vedea articolul 16, coroborat cu considerentul (31), din Directiva (UE) 2020/2184 a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2020 privind calitatea apei destinate consumului uman (JO L 435, 23.12.2020, p. 1).

Parteneriatele și capacitatea instituțională

Implicarea și sprijinirea punctelor naționale de contact pentru romi

11. Statele membre ar trebui să pună la dispoziția punctelor naționale de contact pentru romi resursele, personalul și autoritatea instituțională adecvate și necesare și să le ofere acestora capacitatea de a coordona și monitoriza în mod eficace politicile naționale pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor, inclusiv acțiuni de informare la nivel local.
12. Statele membre ar trebui să permită punctelor naționale de contact pentru romi să faciliteze participarea și implicarea societății civile rome în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și revizuirea cadrelor strategice naționale și a planurilor de acțiune locale pentru romi, prin intermediul proceselor reformate din cadrul platformei naționale pentru romi.
13. Statele membre ar trebui să se asigure că punctele naționale de contact pentru romi sunt implicate în elaborarea politicilor de incluziune socială și a serviciilor universale, în vederea îmbunătățirii relevanței acestora pentru populația romă și a posibilităților de informare pe care le oferă, inclusiv, dacă este cazul, în luarea deciziilor cu privire la programarea și monitorizarea fondurilor Uniunii.

Implicarea organismelor de promovare a egalității de tratament

14. Statele membre ar trebui, în limita cadrelor lor juridice naționale, să sprijine organismele de promovare a egalității de tratament („organisme de promovare a egalității”), astfel încât acestea să funcționeze, în limita mandatelor lor, în mod eficace și independent și să coopereze cu toți actorii relevanți, inclusiv cu punctele naționale de contact pentru romi, cu autoritățile publice, cu organizațiile societății civile și cu sectorul privat. Un astfel de sprijin ar trebui să permită, dacă este cazul, organismelor de promovare a egalității:
 - (a) să trateze cazurile de discriminare, de discursuri de incitare la ură și de infracțiuni motivate de ură și să soluționeze litigiile strategice;
 - (b) să abordeze problema subraportării cazurilor de discriminare, de discursuri de incitare la ură și de infracțiuni motivate de ură și să sensibilizeze romii cu privire la drepturile lor;
 - (c) să desfășoare activități de cercetare și de colectare de date privind egalitatea și discriminarea romilor;
 - (d) să consolideze capacitatea societății civile rome și să coopereze cu aceasta, cu accent pe accesul la justiție și pe asigurarea respectării legislației privind egalitatea;
 - (e) să ofere orientare și formare publicului larg, precum și organizațiilor publice și private.
15. Statele membre ar trebui să permită organismelor de promovare a egalității să fie strâns implicate în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și revizuirea cadrelor strategice naționale pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor și a programelor relevante de finanțare ale Uniunii, după caz, precum și să contribuie în mod eficace la acestea, inclusiv:
 - (a) bazându-se pe consultanța oferită de organismele de promovare a egalității în ceea ce privește standardele pentru punerea în aplicare a cadrelor strategice naționale pentru a se asigura că se pune un accent mai puternic pe combaterea și prevenirea discriminării, inclusiv prin combaterea atitudinilor antirome, în elaborarea și punerea în aplicare a acestora, inclusiv prin eforturi de eliminare a discriminării structurale;
 - (b) permițând organismelor de promovare a egalității să fie implicate în structurile înființate pentru a supraveghea punerea în aplicare, monitorizarea și revizuirea cadrelor strategice naționale pentru romi și în comitetele de monitorizare a fondurilor relevante ale Uniunii.

Mobilizarea părților interesate de la nivel local și regional

16. Statele membre ar trebui să implice autoritățile regionale și locale și societatea civilă de la nivel local în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și revizuirea cadrelor strategice naționale, după caz.
17. Statele membre ar trebui să încurajeze autoritățile locale și regionale, în cadrul sferelor de competență respective ale acestora, să își dezvolte sau să își actualizeze planurile de acțiune locale ori de desegregare sau cadrele strategice pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor. Respectivele planuri locale sau cadre strategice ar trebui, în măsura în care este posibil, să includă măsuri, situații de referință, valori de referință, obiective măsurabile și alocarea de fonduri.

18. Statele membre ar trebui să asigure cooperarea dintre autoritățile centrale și cele locale în ceea ce privește elaborarea și implementarea programelor de finanțare ale Uniunii relevante pentru prevenirea și combaterea discriminării romilor, pentru a asigura egalitatea, incluziunea și participarea romilor pe tot parcursul pregătirii, al implementării, al monitorizării și al evaluării programelor și pentru a îmbunătăți direcționarea fondurilor Uniunii către nivelul local.
19. Statele membre ar trebui să promoveze incluziunea și diversitatea prin măsuri adecvate precum acțiuni pozitive care să asigure accesul egal la locuri de muncă pentru romi în instituțiile publice la nivel local și regional.
20. Statele membre ar trebui să promoveze capacitarea romilor și să recunoască reprezentarea femeilor și a bărbaților de etnie romă la nivel local.

Cooperarea cu societatea civilă

21. Statele membre ar trebui să promoveze inovarea socială, parteneriatul și cooperarea dintre autoritățile publice și societatea civilă romă și pro-romă.
22. Statele membre ar trebui să valorifice pe deplin platformele naționale pentru romi sau orice alte canale de cooperare și dialog din statele membre pentru implicarea societății civile rome și pro-rome și a altor părți interesate, în mod transparent și incluziv, în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și revizuirea cadrelor strategice naționale pentru romi și a planurilor locale de acțiune.
23. Statele membre ar trebui să sprijine societatea civilă în monitorizarea și raportarea infracțiunilor motivate de ură și a discursului de incitare la ură, precum și a altor infracțiuni împotriva romilor și să acorde asistență victimelor pentru denunțarea infracțiunilor motivate de ură și a discursului de incitare la ură.
24. Statele membre ar trebui să asigure finanțare pentru sprijinirea pluralității și a independenței societății civile rome și pro-rome, inclusiv a organizațiilor de tineret rome, permițându-le astfel să raporteze cu privire la cadrele strategice naționale pentru romi și să le monitorizeze, în calitate de organizații de supraveghere independente, și să își mențină capacitatea administrativă.
25. Statele membre ar trebui să implice societatea civilă și comunitățile de romi pe parcursul întregului ciclu de programe sprijinite de fonduri din partea Uniunii, la nivel național, regional și local inclusiv în calitate de membri ai comitetelor relevante de monitorizare a fondurilor Uniunii.
26. Statele membre ar trebui să promoveze consolidarea capacităților și a aptitudinilor de lider în rândul societății civile rome, inclusiv a organizațiilor de tineret, pentru a permite organismelor și organizațiilor în cauză să participe la toate etapele ciclului de elaborare a politicilor și la viața publică în general.
27. Statele membre ar trebui să promoveze activități intersectoriale și alianțe mai ample pentru egalitate și incluziune, prin implicarea guvernului, a societății civile, a mediului de afaceri și a industriei, a mediului academic și de cercetare. Aceasta ar putea duce la acțiuni comune în rândul entităților care promovează egalitatea de gen, care combat rasismul, discriminarea pe criterii de rasă sau origine etnică, xenofobia și intoleranța asociată acestora sau care desfășoară lucrări în favoarea drepturilor copiilor, ale persoanelor în vârstă, ale persoanelor LGBTI de etnie romă, ale persoanelor cu handicap, ale solicitanților de azil, ale refugiaților și ale altor migranți, precum și ale apatrizilor.

Cooperarea transnațională

28. Statele membre ar trebui să intensifice cooperarea și învățarea reciprocă cu privire la modalitățile cele mai eficiente de integrare a egalității, incluziunii și participării romilor în punerea în aplicare a tuturor inițiativelor relevante majore ale Uniunii.
29. Statele membre ar trebui să încurajeze parteneriatele și schimburile transnaționale prin sprijinirea rețelei de puncte de contact naționale pentru romi, a rețelei EURoma și a Platformei UE pentru incluziunea romilor.

30. Unii dintre cetățenii romi mobili din UE care se stabilesc într-un alt stat membru decât cel de origine sau care au o perioadă de ședere temporară în statul membru respectiv, inclusiv pentru a beneficia de oportunitățile de angajare pe termen scurt și de munca sezonieră, sunt într-o situație vulnerabilă. Acolo unde este relevant, statele membre ar trebui să încurajeze instituirea unor forme adecvate de cooperare transnațională la nivel național, regional sau local, inclusiv a unor proiecte și acorduri bilaterale sau multilaterale, precum și participarea activă la acestea, cu respectarea cadrului juridic al Uniunii și a dreptului intern în vigoare. Aceasta ar putea include, de exemplu, cooperarea cu privire la chestiuni legate de accesul la educație, experiența educațională și rezultatele în materie de educație în rândul copiilor romi, precum și cu privire la nevoile și provocările la nivel de localitate. Această cooperare ar trebui să includă participarea romilor înșiși.

Finanțare

31. Statele membre, în special cele care se confruntă cu provocări mai mari în ceea ce privește egalitatea, incluziunea și participarea romilor și/sau cele care au comunități de romi mai mari, ar trebui să utilizeze pe deplin și în mod optim fondurile Uniunii și fondurile naționale generale și specifice pentru prevenirea și combaterea discriminării romilor, aceasta putând include selectarea obiectivelor specifice de promovare a integrării socioeconomice a grupurilor defavorizate și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii ⁽²³⁾, și asigurarea unei coordonări eficiente între sursele de finanțare ale Uniunii și cele naționale relevante pentru egalitatea și incluziunea socioeconomică a romilor.

32. Statele membre ar trebui să faciliteze participarea autorităților regionale, locale, urbane și a altor autorități publice, a partenerilor economici și sociali și a organismelor relevante care reprezintă societatea civilă, a organizațiilor neguvernamentale și a organismelor responsabile de promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale și a nediscriminării pe tot parcursul pregătirii, al implementării, al monitorizării și al evaluării programelor Uniunii, inclusiv participarea la comitetele de monitorizare.

33. Statele membre ar trebui să aloce resurse naționale adecvate pentru punerea în aplicare a măsurilor de politică propuse de cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor, precum și de cadrele strategice naționale, asigurându-se că acestea reflectă nevoile reale ale comunităților romi și sunt proporționale cu dimensiunea comunităților de romi și cu provocările cu care se confruntă acestea.

34. Planurile naționale de redresare și reziliență ⁽²⁴⁾ ar trebui să țină cont de drepturile tuturor și de egalitatea de șanse pentru toți și să le promoveze, precum și să încurajeze incluziunea grupurilor defavorizate, inclusiv a romilor și a altor persoane cu origine rasială sau etnică minoritară.

35. Statele membre ar trebui să îmbunătățească elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor sau a reformelor structurale ale Uniunii pentru incluziunea socioeconomică a minorităților, de exemplu solicitând asistență tehnică din partea programului de sprijin pentru reforme structurale.

36. Statele membre ar trebui să încurajeze utilizarea fondurilor naționale și ale Uniunii pentru consolidarea capacităților autorităților de la nivel central și local și ale organizațiilor societății civile și pentru favorizarea schimbului de bune practici între acestea, astfel încât respectivele autorități și organizații să poată contribui la punerea în aplicare a măsurilor de combatere a discriminării romilor prin accelerarea egalității și a incluziunii, inclusiv prin combaterea segregării și promovarea participării romilor.

37. Statele membre ar trebui să răspundă nevoilor de finanțare de la nivel local, inclusiv celor ale zonelor urbane, acolo unde este relevant, pentru a-i sprijini pe romii mobili din UE, inclusiv prin furnizarea de formare lingvistică, educație și îngrijire timpurie de calitate, școlarizare, servicii publice pentru ocuparea forței de muncă și prin punerea la dispoziție a unor lucrători sociali, mediatori etc.

⁽²³⁾ A se vedea, în special, articolul 4 alineatul (1) (punctele v și viii) din propunerea privind FSE+ pentru 2021-2027.

⁽²⁴⁾ Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

Monitorizarea cadrelor strategice naționale pentru romi și raportarea cu privire la acestea

38. Statele membre ar trebui să monitorizeze și să evalueze punerea în aplicare a cadrelor strategice naționale, utilizând, dacă este cazul, portofoliul de indicatori elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene („agenția”), de punctele naționale de contact pentru romi, de birourile naționale de statistică și de Comisie în contextul Grupului de lucru pentru indicatorii și raportarea aferente integrării romilor, coordonat de agenție ⁽²⁵⁾. Statele membre pot utiliza, de asemenea, indicatori naționali, în conformitate cu evoluția cadrelor lor juridice naționale și a abordărilor lor în materie de politici și cu situația populației rome de pe teritoriul lor.
39. Având în vedere obiectivele și țintele principale ale Uniunii stabilite în comunicare, statele membre ar trebui să includă, după caz, ținte naționale cantitative și/sau calitative în cadrele strategice naționale pentru romi, adaptate la circumstanțele naționale și la opțiunile disponibile pentru colectarea de date privind egalitatea, care pot include, de exemplu, fie date defalcate pe etnii, fie date sociodemografice indirecte relevante, sau o combinație a celor două tipuri de date.
40. Statele membre ar trebui să informeze Comisia cu privire la toate măsurile luate în conformitate cu prezenta recomandare până în iunie 2023. Ulterior, statele membre ar trebui să transmită rapoarte Comisiei o dată la doi ani cu privire la măsurile noi și în curs, inclusiv informații cu privire la progresele înregistrate în fiecare domeniu tematic în direcția punerii în aplicare a cadrelor strategice naționale pentru romi. Rapoartele statelor membre vor fi utilizate pentru a alimenta rapoartele bienale și de evaluare ale Comisiei adresate Parlamentului European și Consiliului cu privire la punerea în aplicare a cadrului strategic al UE privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor.
41. Statele membre ar trebui să faciliteze punerea la dispoziția publicului, în mod integral, a rapoartelor naționale privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor pentru a spori transparența și a permite învățarea în materie de politici și să organizeze, după caz, discutarea în parlamentele naționale a strategiei naționale și a rapoartelor de punere în aplicare finalizate.
42. Agenția ar trebui să efectueze o anchetă periodică privind romii pentru anii 2020, 2024 și 2028, cu scopul de a furniza datele necesare privind rezultatele de referință, de la jumătatea perioadei și finale, care să reflecte orice schimbare a situației romilor. De asemenea, agenția ar trebui să sprijine statele membre în eforturile lor de colectare a unor date relevante privind egalitatea, să sprijine Comisia în procesul de monitorizare și analiză și să sprijine punctele naționale de contact pentru romi în ceea ce privește raportarea, cu asistența Grupului de lucru pentru indicatorii și raportarea aferente integrării romilor,

INVITĂ COMISIA:

43. Să se asigure că informațiile furnizate de statele membre vor servi drept bază pentru pregătirea rapoartelor sale către Parlamentul European și Consiliu referitoare la punerea în aplicare a cadrelor strategice naționale pentru romi.
44. Să continue să depună eforturi de integrare a egalității, incluziunii și participării romilor în conceperea și punerea în aplicare a tuturor inițiativelor majore relevante ale Comisiei și, de asemenea, să continue monitorizarea politicilor privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor în cadrul semestrului european și al Pilonului european al drepturilor sociale.
45. Să continue să încurajeze parteneriatele și schimburile transnaționale prin sprijinirea rețelei de puncte de contact naționale pentru romi, a rețelei EURoma, a Platformei UE pentru incluziunea romilor, a Acțiunii pregătitoare pentru monitorizarea societății civile a Parlamentului European, precum și a rețelei europene a organismelor de promovare a egalității (Equinet).
Prezenta recomandare înlocuiește Recomandarea Consiliului din 9 decembrie 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre.

Adoptată la Bruxelles, 12 martie 2021.

Pentru Consiliu
Președintele
A. P. ZACARIAS

⁽²⁵⁾ Anexa 2 la Comunicarea din 7 octombrie 2020 și *Monitoring framework for an EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation – Objectives and indicators* (Cadrul de monitorizare pentru cadrul strategic al UE privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor – obiective și indicatori).